

591 6 26
5
Brevis Descriptio

M. 854.

DEMOCRATICI

Liberae, & a solo DEO dependentis

RHÆTIÆ REIPUBLICÆ,

seu,

CELSORUM TRIUM RHÆTIÆ FOEDERUM
REGIMINIS,

Hactenus plurimis in Anglia & Hollandia minus noti

2

Joh. Leonhardo, Verbi Divini ad 30 Annos Ministro,
Fillisurio-Rhæto, & p. t. non procul a Rheni Origine
Pastore.

proposita A. 1704.

Londini.

Prostant apud Sam. Buckley ad Insigne Delphini, in Little
Britain.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
PRESS
CHICAGO, ILLINOIS
1963

DEMOCRATICI
RHÆTIÆ REIPUBLICÆ,

vel,

CELSORUM TRIUM RHÆTIÆ FOEDERUM REGIMINIS

brevis descriptio.

Libera, & a solo DEO dependens; profundissimis Vallibus, & altissimis Montibus circumvallata; inter Germaniam, Italiam & Helvetiam sita; Fœderibus cum Imperio, Imperatore, & Domo Austriaca, cum Hispania, Helvetia, & Statu Mediolanensi juncta, RHÆTIÆ RESPUBLICA; (a RHÆTO, qui primus ex Antiquis Tuscanis, tanquam Dux, Centurio, Caput, & Præses aliorum, limites & confinia Tuscanorum dilataturus & aucturus, vel ut alii volunt, nimis grave Tuscanorum jugum evitaturus, in Alpes venit; quin & quod Alpium Regiones multis, qui in eas Venerunt, easq; domare, aut invitis incolis transire voluerunt, Retia fuerint, quibus irretiti, ex illis, ob arctus passus & tramites, reditum invenire non potuerunt, RHETIA dicta,) in cujus montibus & Rhenus & Oenus origines suos habent; tribus, a 233. annis, Wazarolii in Communitate Belfortensi, in Rhætiæ medietate, tantum hora a Fillisurio, Patria mea dilecta distantis, A. 1471. Confœderationis, Vinculo junctis constat Fœderibus, iisdem libertatibus gaudentibus; adeo ut quodvis Fœdus (videlicet 1. Gryseum, vel Superius, a situ apud Rheni originem, ita dictum. 2. Cathedrale, vel Domus DEI. & 3. Decem jurisdictionum,) proprias, ultra Communes inter omnia tria Fœdera, habeat Leges, jura etc.: Præsidem suum, secretarium suum, & Fœderis Nuncium, ipsum eligat, juramento adstringat, Leges suas augeat, & res ad Fœdus tantum pertinentes, solum agat.

Quodvis ex his tribus Fœderibus Fœdus pluribus constat Communitatibus, iisdem libertatibus fruentibus, Magistratus

suos ipsis constituentibus, ordinantibus, Leges sancientibus, ius-
necis ac vitæ habentibus etc: adeo ut nulla Communitas alii
subsit, vel ab alia dependeat; & nullius authoritatis, sed tan-
tum Ordinis ratione ab alia distinguatur; vota; ultimæ tan-
tum quantum primæ valeant; & quævis Communitas, certo
respectu, pro absoluta Republica haberi possit.

Quævis Communitas pluribus constat pagis, alia pluribus,
alia paucioribus.

Fœdus Gryseum vel superius (ab aliis etiam Canum, a ca-
nitie, quod multi in eo fuerint senes, vel Cani; & ab aliis
primum, quod A. 1424. Troni, ubi adhuc illius Fœderis
Præses quotannis eligitur, Fœdus inter se primum iniverit;
dictum) habet octo magnas Communitates vel jurisdictiones;
quarum quatuor sunt supra, & quatuor infra Sylvam. Supra
Sylvam sunt Disentis, Lugnetz, Waltenspurg, & Gruob; & in-
fra Sylvam, der Bodèn, Thusis, Rheinwald, Misaxerthal. Hæ
octo magnæ Communitates comprehendunt in se 22. mi-
nores Communitates, quæ ita vocantur. Disentis, Lugnetz,
Gruob, Flims, Waltenspurg, Ratzuns, Übersaxen, Lâax,
Rheinwald, Schams, Tufis, Heintzenberg, Schloewis, Ho-
chentrins, Tamins, Wals, Safien, Tschapina, Tenna, Misax,
Russe, Calanka.

Ad Comitia Generalia mittunt hæ Communitates Lega-
tos 28. ultra Præsidentem & Secretarium.

Fœdus Cathedrale, vel Domus DEI (quod sedes Episco-
palis, ab Antiquis Domus DEI dicta, in eo sit,) habet unde-
cim magnas Communitates, quæ in 21 minores dividuntur,
& ita nominantur: Civitas Curia, Bregallia (supra & infra
Portam,) Furstenaw, Oberhalbstein, Tieffenkasten, Oberen-
gadin, Ortenstein, Bergun, Oberwatz, Unterengadin, die
fier Dorfer, Pusehlaw, Remus, Schlins, Stalla, Affers, & Mun-
sterthal; quæ ad Comitia mittunt Legatos 23. ultra Præsidentem etc.

Fœdus Decem jurisdictionum has habet Communitates:
Davos, Closter, Castelsergericht, Schierscher & Sawiserge-
richt, Majensfeld, Inner & Aufferbelfort, Churwalden, &
Langwis; quæ ad Comitia mittunt Legatos 15. ultra Præsidentem etc.

Quævis Communitas (ut supra dictum) pluribus constat
Pagis, alia pluribus, alia paucioribus.

Inter Pagos est aliqua jurum differentia: attamen quivis
cujusq; Pagi incola, utut sit pauper & exiguus, modo sit ho-
nestus,

nēstus, tam liber est & votum suum in rebus non tantum ad Pagum in quo degit, sed etiam ad Communitatem suam, & ad Fœdus suum, imo & ad Tria Fœdera, vel ad integram Rhætiae Rempublicam simul pertinentibus, æque ac Ditissimus ac Nobilissimus, sive sit Clerus sive sit Laicus, modo sit honestus Patriæ Filius, proferre potest. Et hinc fit, ut inter gravissimas pœnas referatur, si aliquis ob crimen aliquod, a Magistratu suo inhonestus declaretur, & voto, ense, ac honore privetur: Imo hinc etiam fit, ut sæpe turbæ & confusiones ab imprudente, audace, libertate abutente, & sibi omnia licere putante Populo excitentur.

Fœderum Præsides, Secretarii, & Nuncii, a cujusq; Fœderis Communitatis Legatis, per vota Communitatum, in loca electionum per ipsos Legatos missa, quotannis eliguntur, & mutantur: Magistratus vero cujusq; Communitatis ex singulorum Pagorum Consiliariis constantes, plerumq; quovis biennio in pluribus locis, in aliis etiam rarius; & in quibusdam, ubi bonus ordo viget, nunquam mutantur, sed ad vitam in Magistratu manent, qui se bene gerunt.

Comitia ordinaria, quotannis semel, statim post Bartholomeum habentur alternative; Videlicet uno anno Ilantz, in Fœdere Gryseo; altero Curiae in Fœdere Cathedrali; & tertio Dawosy, in Fœdere Decem jurisdictionum: In his tribus locis ut plurimum Congressus etiam cujusq; Fœderis particulares habentur.

Congressus vero extraordinarios & Generales ex omnibus tribus Fœderibus quod attinet; habenter illi semper Curiae, ob loci commoditatem, cum sit fere in Rhætiae medietate; ubi etiam est totius Reipublicæ Archivum; & quo ab exteris Principibus & Rebuspublicis, ad Rhætiae Rempublicam mittenda, illius Fœderis Præsidi, Civi & Consiliario Curiensi (qui a toto Fœdere Cathedrali eligitur, & juramento adstringitur) semper Curiae degenti, & cum aliis aliorum Fœderum Præsidibus, quæ ad ipsum mittuntur, statim communicanti, transmittuntur.

Ad Congressus extraordinarios, a Fœderum Præsidibus plures, non omnes, tamen alternative & juxta ordinem, vocantur ex Communitatibus Legati.

A Fœderum Præsidibus, vel a Secretariis facile (etiam per 8. 15. & plures dies antequam habeantur) sciri potest, quando

do tales Congressus congregabuntur ; & tunc possunt sine sumptibus litteræ illis tradi, vel negotia proponi. Si autem ad eas aperiendas ac legendas, aut ad negotium aliquod percipiendum, per Fœderum Præsides Congressus convocari deberet, tunc qui eas mittit, aut qui Congressum convocari cupit, sumptus & salaria Legatorum etiam solvere deberet.

Quæ in Comitiiis & Congressibus peraguntur, ad omnes cuiusq; Fœderis Communitates a Fœderum Præsilibus mittuntur, & Communitatum approbationes desiderantur, si valere debeant ; nam summa Potestas est apud Communitates & Populum ; adeo ut si aliquis aliquid contra Rempublicam peccet, a Communitatibus iudicium censorium ordinetur, quod illum judicare debet ; imo quod a Fœderibus, Congressibus, & Comitiiis ad Communitates appellare liceat.

Communitatum ad Comitiam, & ad Congressus Legati, nihil aliud ordinare possunt, quam id quod instructiones Communitatum, juxta votorum pluralitatem agere jubent. Nam Fœderum Præsides, ad Comitiam Ordinaria, & ad Congressus Extraordinarios Delegatos ex Communitatibus convocaturi, Communitatibus causas ac fines Convocationis ; & Communitatum Magistratus Delegatos ordinaturi, Votumq; vel mentem suam ad Comitiam perscripturi ; Populo, & ex eo minimo etiam, id indigitare, & vota cujusq; Cleri & Laici, honesti Patriæ Filii, ad convocatam Communitatem venientis, colligere tenentur : Nam Rhæti sunt omnes Domini, quoad libertatem & independentiam, etsi non sint tales quoad Divitias & pecunias, ut Angli & Belgici ; attamen Milites fidos, laboriosos, ac animosos, vel Cohortes bonas aliis Potentiis dando, vel transitum concedendo, aut earum inimicis intercludendo & impediendo ; non minora certo, sed majora illis præstant Officia & beneficia, quam pecunias suppeditando alicui Statui vel Reipublicæ præstari possent ; etsi pecuniis ob defectum occasionum & commoditatum Mercaturam & negotia exercendi non abundant ut alii ; sed eas, si abundanter habere velint, extra Patriam, honestis mediis, aut mercatura, aut ense, aut manuum laboribus, quærere soleant.

Ut Rhætia libera maneat, ejusq; tramites ac passus non cuivis pateant, non solum Rhætiae & Helvetiæ, sed etiam aliis Europæ Potentiis maxime conducit ; & hinc factum est, ut Rex Galliarum, Sabaudiae Dux, & Respublica Veneta (& non solum

solum Helvetia & Belgium) Wallemtellinam Rhætiæ restitui, & Rhætiam liberam manere, & clam & aperte, & amica via, & vi, vel armis, tempore motuum nostrorum (quo Hispania Wallemtellinam occupaverat) studiose quaesiverint, & laudabiliter acquisiverint.

Et cum non ignotum sit, quantum Italiae & Germaniae Dominis prosit, aliis vero Potentiis obsit, Rhætos (tempore belli inprimis) amicos, ac tramites ac passus eorum faventes habere; ideo & Imperator, & Galliae Rex Legatos suos, & Hispania Secretarium, non parvis apud Rhætos alunt sumptibus; Sed si Legatus etiam, vel Secretarius tantum aliquis Reformatus, pius ac prudens, in Rhætia degeret, & cum aliquot Politicis & Ecclesiasticis amicitiam & commercium litterarium coleret, posset certo non tam magnis sumptibus, haud parum, DEI benedictione, in promotionem bonæ causæ, & in pacem Europæ efficere: Nam etsi Rhætiae Respublica non tam dives, magna, ac Potens sit, quam Respublica Belgica, Veneta etc: tamen, hodierno rerum Statu, tantum passus & tramites suos probe custodiendo, & in Neutralitate manendo (ut de aliis nihil dicam) Magna officia pluribus Potentiis præstare potest; & hinc etiam fit ut ab una & altera Potentia non contemnatur nec negligatur, sed honoretur, & ejus amicitia & Neutralitas haud parum estimetur.

Religionem quod attinet; utriusq; & Evangelicæ & Romanæ Catholicæ, vel Papisticæ libertas, seu liberum exercitium, Legibus Fundamentalibus permittitur; sed, ne ullus exterius, & qui in alterutra Synodo, non examinatus & admissus fuerit, alicui Ecclesiæ serviat, prohibetur; & simul si aliquis ex Ecclesiasticis aliquid contra Patriæ Leges peccet, ut sicuti alii Rhætiae Incolæ a Magistratu Politico puniatur, statuitur.

Ex tribus Rhætiae partibus, duæ sunt Reformatæ, et una Papistica.

Si quis alia de Rhætiae Reipublicæ rebus memoria dignis; de his quæ modo ante & post mortem Imperatoris Augusti in Rhætia evenerunt; de bellis quæ magna cum laude gesserunt Rhæti; de Legatis ab aliis ad eos, & ab eis ad alios missis; de ipsorum Subditis; de Feederibus ab ipsis cum aliis Potentiis initis etc. scire desideraverit, ea libenter etiam ex optimis Scriptoribus, quam primum potuero, DEO volente sincere & clare proferam; si ab hujus brevis descriptionis Typographo, aut

aut ab aliis fide dignis percepero, plura unum & alterum de Rhætia scire desiderare.

De Nivibus sæpe altitudineum longissimi viri superantibus, & per plures menses montes & Valles tegentibus; de Labinis vel Magnis Nivium molibus, summo cum impetu & indicibili celeritate sæpe ex montibus descendentibus, pinos & Larices crassissimas & altissimas ut Canabim frangentibus, profundas valles adimplentibus & planas reddentibus, longosq; ac latos altissimorum turrium altitudinem superantes Nivium Cumulos coacervantibus; De glaciebus plurium annorum, & (ut creditur) seculorum, longitudinem horæ, latitudinem dimidiæ, & profunditatem quadrantis excedentibus; de earum durtie, splendore, colore, & fissuris; de Rupibus & Præcipitiis incredibilibus; de lacubus optimis piscibus in altissimis montibus refertis; super quorum (lacuum) glaciem iter per plures Menses ordinarie cum equis & trahis bene onustis, ab incolis & exteris peragitur; de Magna Copia nitidissimorum CrySTALLORUM; de Rupicapris; de Muribus Alpinis; de pluribus Mineralibus, thermis, acidulis, aliisq; saluberrimis fontibus, & Herbis; de pluribus Diluvii Reliquiis, & de aliis Rhætiae curiosis, mox, uti spero, videbitur informatio Rarissima & gratissima Excellentissimi atq; Celeberrimi D. Doctoris Scheuchzeri, Tigurini, Rerum Naturalium Scrutatoris Solerrissimi, & judiciosissimi, dicti Helvetiæ Plinii, Fautoris ac Patroni mei æternum colendi; qui his de causis ante annum iter Curiosum in Rhætia fecit.

Si quis vero hodierna particularia, non solum de Rhætia, sed etiam nonnulla de Helvetia (quæ mihi non est ignota; & in qua Ultimo adhuc Vere iter feci) scire cupiverit; etiam Fidissimis Patronis informationem dabo oralem, aut litteralem; uti etiam ante 10 & 12 annos in Haga aliquam (non talem qualem nunc dare possum) dedi; quo pateat me non nunc demum, sed dudum, Publicum bonum, post Gloriam DEI, proprio & privato prætulisse, & pro posse promovere studuisse, magna vitæ discrimina, ancipites morbos, gravia itinera, labores incredibiles, ac sumptus non exiguos nihil curasse; uti novit DEUS Cordium Scrutator; cui sit Laus, honor, & Gloria in omnem Æternitatem. *Amen.*